

Jaromír Sofron (16. 12. 1932 Plzeň – 12. 6. 2022 Nová Huť)

Jaromír Sofron byl, kromě jiného, člověk velice metodický. Vedle odborných prací (viz bibliografie na webových stránkách Zpráv ČBS) sepsal řadu nepublikovaných materiálů, dnes převážně uložených ve státních či obecních archívech, ale i leckde různě „zasunutých“. U některých si při předávání stanovil lhůtu, kdy může být text zveřejněn. Mezi ty zasunuté patří třicetidvoustránkový, velmi osobní a velmi kritický životopis s názvem *Tak nějak to bylo...*, sepsaný v únoru 2008. Je deponovaný v soukromém archivu autorky článku, která z něj vypsalala to (přímé citace dále kurzivou), co přibližuje životní běh západočeského botanika, čestného člena České botanické společnosti.

RNDr. Jaromír Sofron se narodil 16. 12. 1932 v plzeňské nemocnici dr. Mulače na Borech. Byl pokřtěn na Jaromíra, Emila, Rudolfa a Vojtěcha. Kromě let, kdy učiteloval v severních Čechách, žil celý svůj bohatý život v Nové Huti. Měl své vzory v otci, který byl do r. 1948 starostou Sokola Plzeň I a spravoval plzeňskému sokolskému kinu Elektra. Velmi blízko měl i ke svému dědečkovi, členu novohuťského okrašlovacího spolku. Spolek byl hlavním hybatelem, ale i tvůrcem nově vznikající osady Nová Huť, jejího společenského života, ale i kvality veřejného prostoru.

Již jako malý, Jaromír s otcem často cestoval. Roku 1937 navštívili Makarskou v tehdejší Jugoslávii a rok nato v Itálii městečko Alassio. V roce 1941 pobývali v Praze. Tam, jak uvádí Jaromír ve svém rukopise, „...jsem si koupil knížku *Malý sběratel brouků*, v kupě ve vlaku domů jsme se sešli s dr. Karlem Cejpm, který se znal z Rokycan s rodinou z mamčininy strany a já nadšený, ale společenský blbec jsem ho cestou otravoval, aby mi na těch obrázcích ty brouky určoval. *Ted' to hodnotím zvláště, že Cejp jako mykolog byl zběhlým i v entomologii, moc prý mne chválil, že mám tak útlém věku takový ušlechtilý zájem...*“.

V necelých šesti letech, v září 1938, již za Protektorátu Čechy a Morava, nastoupil Jaromír do obecně trojtřídní školy v Dýšíně na návsí. V r. 1942 přešel na tzv. hlavní školu (Hauptschule), což byl tehdejší název bývalé měšťanky. Nejprve v Plzni Doubravce, po krátké době v Plzni-Lobzích, kde byla výuka dvousměnná a nakonec v Plzni Houškově ulici. Po roce se přihlásil ke studiu na gymnázium do Rokycan. K přijímací zkoušce bylo tehdy nutné předložit mnoho dokladů, včetně fotografií předků dokládajících, že budoucí student není Žid, že je čistého árijského původu. „Čistá rasa“ byla tehdy nejpodstatnějším kritériem pro přijetí na gymnázium. Říšské rasové zákony platily i v Protektorátě, kde Němci silně preferovali tělesnou zdatnost. Zkoušky trvaly tři dny, první den probíhala zkouška z němčiny a nářadového tělocviku, druhý den byla na pořadu čeština a lehká atletika, třetí den matematika a plavání. Jaromír vzpomíná: *Vě školním roce 1945–1946 jsme měli na češtinu a zeměpis Josefa Peška, poněkud podivinského botanika, který právě v té době – ač jsme to z různých indicií jen tušili – zpracovával květenu Zbizožska a Rokycanska, kterou jsme mu po dvaceti letech (byl s podstatnými úpravami a doplňky) vydali na KSSPPOP [Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody].*

Plně se věnoval poznávání přírody, skautingu a sportování. Po vzoru oblíbených čtenářských klubů si s kamarády založili v zimě roku 1942 klub Hoši z přírody. Chodili na pravidelné vycházky, pozorovali

Dýšina, 2014. Archiv Okrašlovacího spolku pro Novou Huť a Dýšinu

zvířata, odlévali stopy, fotografovali, chytali motýly a brouky, pořizovali sbírky nerostů i rostlin. Svůj lokalizovaný herbář z té doby Jaromír později vřadil do sbírek Západočeského muzea v Plzni.

Nejoblíbenějším sportem Jaromíra bylo lyžování, kterému propadl již v deseti letech. Opakovaně se pravidelně zúčastňoval lyžařských závodů: Jizerskou padesátku běžel dvacetkrát, vícekrát i Jablonecký maraton, Šumavský maratón, Krušnohorskou padesátku a řadu dalších závodů. Z dalších sportů to byla od mládí atletika: třicetkrát běžel Velkou kunratickou, sedmdvacetkrát Běchovice a mnohé další závody. Zúčastnil se několika plaveckých maratónů, dálkových pochodů aj. To všechno až do 75 let! Prochodil nejenom české a slovenské hory (např. ve Vysokých Tatrách vystoupil na více než sto vrcholů), ale i většinu evropských zemí a pohoří. Po roce 1989 navštěvoval i mimoevropské země.

Roku 1945 vstoupil do Skauta, který byl ovšem v roce 1948 zakázán. V krátkém mezidobí 1968–1970 spolu s přáteli založili v Plzni 76. klub oldskautů při středisku Stopa a současně zastával funkci místopředsedy Krajské rady Junáka pro OS [myšleno oldskauty, byť se tak tehdy nenazývali]. Klub se zánikem Junáka na podzim roku 1970 ale nerozpustili a pokračovali dál v činnosti ve stejném duchu. Po vypátrání StB a výsleších byl posléze klub v roce 1972 ukončen. K obnovení došlo až po listopadu 1989. Od roku 1998 prakticky až do konce života pracoval Jaromír jako archivář Okresní rady Junáka v Plzni.

Po maturitě r. 1951 nedostal Jaromír z politických důvodů šanci studovat na vysoké škole a pracoval jako dělník v nedalekých Zeměvrtných závodech (později Západočeský rudný průzkum) Ejpvovice. To mu nakonec pomohlo, jak sám vypovídá: *Asi po 14 měsících, po zocelení dělnickou třídou (to už jsem byl tedy dělnický kádr), se mi r. 1952 podařilo přijetí na plzeňskou Pedagogickou fakultu, protože na studia v Praze nebylo v rodině dost prostředků. Vybral jsem si aprobaci přírodopis–chemie–zeměpis a od 2. ročníku jsem tu fungoval jako demonstrátor botaniky u tehdy docenta, později profesora, Emila Hadače. Seznámení s Hadačem bylo dost svérázné. Před první přednáškou se posluchači bezpečně krčili v zadních lavicích, poté se rozletěly dveře a do nich vstoupil nevysoký tmavovlasý muž s vysokým čelem a zachmuřenýma očima a hlubokým basem ze sebe vypravil: „Já jsem Hadač a upozorňuji vás, že jsem už po snídani, takže si můžete bezpečně poposednout dopředu“. Dvouhodinová přednáška se scvrkla na hodinovou (Hadač nemiloval příliš přednášení v učebně, byl to terénní praktik), druhá byla vyplněna exkurzí ke Kalikovákmu. Podařilo se mi tam osvědčit znalost asi pěti kytek (jednooký mezi slepýma králem).*

Začátkem školního roku 1953–1954 jsem byl určen na Hadačovu žádost děkanátem jako démon pro botaniku. Nejprve to bylo za 600,– Kčs měsíčně, po „měně“ 1. 6. 1953 za 120,– Kčs. Odhalenou aktivní účast na akci „1. června 1953“ jsem jakž takž ustál, čekal jsem vyloučení z fakulty... I s doc. Hadačem jsme jezdili do terénu, ten mě zasměvil spíše soukromě do základů fytoecologie, na praxi jsme jezdili do Kašperských Hor. V údolí Opoleneckého potoka stála dřevěná chata, jež patřila plzeňské Lékařské fakultě. Tam jsme spali na podlaze na smrkových větvích, které jsme si nalámali, vařili, co se dalo, sušili nasbírané kytky a zde se i zkoušelo.

Na fakultě jsme absolvovali i vojnu. Ta mě srdečně nebavila, sice jsem kdysi před únorem dokonce pomýšlel na vojenskou „kariéru“, že půjdu na Vojenskou akademii do Hranic, po únoru jsem tuto myšlenku rychle zapudil. Později jsem absolvoval další vojenská cvičení, 1957 ve Strašicích, 1961 v Plzni, 1965 v Terezíně a 1969 opět v Plzni. Nejzajímavější cvičení bylo v Terezíně, nebylo tam do čeho píchnout, a tak – zatím co ostatní na cimře mazali karty, jakési prší (co to je nevím dodnes) – jsem vypadl ráno v uniformě z kasáren a odkráčel do Štředohoří na výlet. Při té příležitosti jsem se v litoměřickém muzeu seznámil s Karlem Kubátem. Poslal mne za ním Honza Štěpán, který mne přijel do Terezína navštívit.

Po skončení fakulty r. 1955 nastoupil Jaromír na umístěnku na první učitelské místo do severních Čech do Bohosudova u Teplíc, v letech 1956–1958 působil v Novosedlicích a Košťanech; další čtyři roky pak v nedalekém Stupně u Radnic. K přijetí na studium Přírodovědecké (tehdy Biologické) fakulty Univerzity Karlovy byly tehdy zapotřebí tři roky praxe po skončení studií na Pedagogické fakultě. Vysněné studium bylo Jaromírovi umožněno až dálkově, tj. při učitelování. Fakultu dokončil specializací geobotanika–pedologie a pod vedením doc. Jana Jeníka obhájil diplomovou práci Dřeviny a jejich porosty na střední Berounce; promoval v r. 1964. Od 1. 9. 1964 nastoupil do Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody (KSSPPOP) v Dominikánské ulici v Plzni, především jako referent pro nově

vyhlášenou Chráněnou krajinnou oblast Šumava. Na středisku společně s Milošem Hostičkou vydali tři Květeny (Rokycansko, Plzeňsko, Horažďovicko), jezdili s konzervátory ochrany přírody na exkurze, organizovali první exkurze v Západočeské pobočce ČSBS, založené už roku 1962 a vedli její Zpravodaj. V té době působil na plzeňské pedagogické fakultě i v západočeské pobočce skvělý botanik Antonín Pyšek.

Po necelých šesti letech ochranné práce nastoupil Jaromír v květnu 1970 do Západočeského muzea. Byl první botanik, jež se zde několik desetiletí plně věnoval jak sbírkové práci, tak nově založené přírodovědné edici a především vlastním terénním průzkumům. Technické zázemí zde bylo v té době více než skromné. Chyběl botanický depozitář, herbáře zůstávaly v balících různě na chodbách neroztříděné a neinventarizované.

Jaromír nebyl držitelem řidičského průkazu, a tak všechny průzkumné cesty odjezdil vlakem a odšlapal pěšky. Z Nové Hutě u Dýšiny vyrazil do Českého lesa, Brd, Šumavy... A už při cestách zpět ve vlaku si psal koncept budoucího článku.

Zpracoval sám i s více spoluautory několik stovek prací – drobnějších, ale i zásadních prací fytoecologických, floristických i prací věnovaných dějinám botaniky a západočeským botanikům. Měl dokonalý přehled o regionální literatuře a s velkým přehledem sestavoval botanické, ale i všeobecné bibliografie menších území, ale např. i celé Šumavy. Za připomínku určitě stojí rukopisné květeny Šumavy, Českého lesa, Brd, publikované květeny a vegetace města Plzně, Chrástu (u Plzně), Nástin dějin botaniky v západních a jihozápadních Čechách, publikované fytoecologické studie, např. Přirozené smrčiny západních a jihozápadních Čech (rigorozní práce, publikovaná 1981), Syntaxonomie československých jedlín, Přehled vegetačních jednotek západních Čech.

S muzeem zůstal Jaromír svázán až do penze, ale i poté tam často docházel; přinášel sběry do muzejního herbáře a chodil si i popovídat.

Po listopadu 1989 zastával Jaromír Sofron krátký čas funkci místostarosty obce Dýšina. Spoluredigoval obecní časopis (Zpravodaj obce Dýšina, resp. Dýšinské listy) a v letech 1991–1999 vedl obecní kroniku (obojí zveřejněno na webu obce). V roce 2014 kandidoval za sdružení nezávislých kandidátů Dýšina spolu do obecního zastupitelstva.

Za svou celoživotní, často dobrovolnickou práci, dostal řadu vyznamenání: 1991 Cena města Plzně, 2002 čestný člen České botanické společnosti, 2022 čestný občan obce Dýšiny in memoriam a různá skautská vyznamenání.

Bibliografie Jaromíra Sofrona vyšla v časopise *Calluna* 2008/1: 19–29 s doplňky *Calluna* 2013/1: 16–17, *Calluna* 2018/1: 25 a *Calluna* 2023. Úplná bibliografie J. Sofrona je také k dispozici jako elektronická příloha tohoto příspěvku na webových stránkách Zpráv ČBS.

Jaroslava N e s v a d b o v á

